

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

2 päivänä helmikuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kirkkojen ja uskonnollisten yhdistysten tai yhdyskuntien asema jäsenvaltioissa unionin oikeuteen nähden – SEUT 17 artiklan 1 kohta – Sijoittautumisvapaus – SEUT 49 artikla – Rajoitukset – Perustelut – Oikeasuhteisuus – Yksityiselle oppilaitokselle myönnetty avustukset – Jäsenvaltioon sijoittautuneen uskonnollisen yhteisön tekemä hakemus – Laitos, jonka kyseinen yhteisö on tunnustanut tunnustukselliseksi kouluksi

Asiassa C-372/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Verwaltungsgerichtshof (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 1.6.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 17.6.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR

vastaan

Bildungsdirektion für Vorarlberg,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe sekä tuomarit M. Safjan, N. Piçarra (esittelevä tuomari), N. Jääskinen ja M. Gavalec,

julkisasiamies: N. Emiliou,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR, edustajinaan M. Krömer ja P. Krömer, Rechtsanwälte,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään A. Posch, J. Schmoll ja F. Werni,
- Tšekin hallitus, asiamiehinään T. Machovičová, M. Smolek ja J. Vláčil,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

– Euroopan komissio, asiamiehinään L. Armati, M. Mataija ja G. von Rintelen, kuultuaan julkisasiamiehen 7.7.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen, on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 17 ja SEUT 56 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR (Saksan seitsemännen päivän adventistien vapaakirkko, jäljempänä saksalainen adventistikirkko) ja Bildungsdirektion für Vorarlberg (Vorarlbergin koulutusviranomainen, Itävalta; jäljempänä toimivaltainen viranomainen) ja joka koskee yksityiselle koululaitokselle, jonka kyseinen kirkko tunnustaa ja jota se tukee tunnustuksellisenä kouluna, haettua avustusta.

Itävallan oikeudelliset puitteet

AnerkennungsG

- 3 Uskonnollisten yhteisöjen tunnustamisesta lailla 20.5.1874 annetun Itävallan lain (Gesetz vom 20. Mai 1874 betreffend die gesetzliche Anerkennung von Religionsgesellschaften) (RGL., 68/1874; jäljempänä AnerkennungsG) 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Uskontokunnan, jota ei ole aiemmin tunnustettu lailla, jäsenet tunnustetaan uskonnolliseksi yhteisöksi, jos

1. heidän uskonoppinsa, jumalanpalveluksensa, perussääntönsä ja valitsemansa nimi ei sisällä mitään lain tai hyvien tapojen vastaista;
2. ainakin yhden tämän lain vaatimusten mukaisesti perustetun uskonnollisen yhdyskunnan toiminta ja olemassaolo on taattu.”

BekGG

- 4 Uskonnollisten yhdyskuntien oikeuskelpoisuudesta annetun liittovaltion lain (Bundesgesetz über die Rechtspersönlichkeit von religiösen Bekenntnisgemeinschaften; BGBl. I, 19/1998, sellaisena kuin se on julkaistu BGBl:ssä I, 78/2011; jäljempänä BekGG) 11 §:ssä, jonka otsikko on ”Lisävaatimukset tunnustamiseksi AnerkennungsG:n mukaisesti”, säädetään seuraavaa:

”[AnerkennungsG:ssä] asetettujen vaatimusten lisäksi uskonnollisen yhdyskunnan on tullakseen tunnustetuksi täytettävä seuraavat edellytykset.

1. Uskonnollisen yhdyskunnan on

- a) täytynyt olla olemassa Itävallassa vähintään 20 vuotta, joista 10 vuotta järjestäytyneessä muodossa, ja ainakin 5 vuotta uskonnollisena yhdyskuntana, jolla on tämän lain mukainen oikeuskelpoisuus; tai
- b) kuuluttava organisatorisesti ja opillisesti kansainvälisesti toimivaan uskonnolliseen yhteisöön, joka on ollut olemassa vähintään 100 vuotta ja joka on jo toiminut Itävallassa järjestäytyneessä muodossa vähintään 10 vuotta; tai
- c) kuuluttava organisatorisesti ja opillisesti kansainvälisesti toimivaan uskonnolliseen yhteisöön, joka on ollut olemassa vähintään 200 vuotta, ja
- d) sen jäsenmäärän on oltava vähintään 0,2 prosenttia viimeisessä väestönlaskennassa määritetystä Itävallan väestöstä. Jos tästä ei voida saada näyttöä väestönlaskentaa koskevista tiedoista, uskonnollisen yhdyskunnan on osoitettava se jollakin muulla asianmukaisella tavalla.

--

3. Uskonnollisen yhdyskunnan suhtautumisen yhteiskuntaan ja valtioon on oltava myönteistä.
4. Se ei saa aiheuttaa lainvastaista häiriötä suhteissaan olemassa oleviin laissa tunnustettuihin kirkkoihin ja uskonnollisiin yhteisöihin ja muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin.”

PrivSchG

- 5 Yksityisestä koululaitoksesta 25.6.1962 annetun liittovaltion lain (Bundesgesetz vom 25. Juli 1962 über das Privatschulwesen (Privatschulgesetz)) (BGBL., 244/1962), sellaisena kuin se on muutettuna (BGBL. I, 35/2019) (jäljempänä PrivSchG), 17 §:ssä, joka koskee yksityisten tunnustuksellisten koulujen oikeutta avustuksiin, säädetään seuraavaa:

”(1) Laissa tunnustetuille kirkkoille ja uskonnollisille yhteisöille myönnetään avustusta henkilöstökuluihin julkisoikeudellisen hyväksynnän saaneiden yksityiskoulujen toiminnan osalta seuraavien säännösten mukaisesti.

(2) Tunnustuksellisilla yksityiskouluilla tarkoitetaan laissa tunnustettujen kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen ja niiden laitosten ylläpitämiä kouluja sekä yhdistysten, säätiöiden ja rahastojen ylläpitämiä kouluja, jotka toimivaltainen kirkon (uskonnollisen yhteisön) ylin viranomainen tunnustaa tunnustukselliseksi kouluiksi.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 6 Saksan adventistikirkolla, joka on julkisoikeudellinen oikeushenkilö Saksassa, ei ole Itävallan oikeuden mukaan tunnustetun kirkon asemaa.
- 7 Kyseinen kirkko on kouluvuodesta 2016/2017 alkaen tunnustanut tunnustukselliseksi kouluksi Itävallassa sijaitsevan oppilaitoksen, jota hallinnoi rekisteröity yhdistys, jota se tukee muun muassa avustusten, opetusmateriaalin toimitusten ja opetushenkilöstön jatkokoulutuksen muodossa. Mainittu kirkko teki toimivaltaiselle viranomaiselle PrivSchG:n 17 §:n nojalla kyseisen koulun henkilöstökouluja koskevan avustushakemuksen vedoten SEUT 56 artiklaan, jotta sitä kohdeltaisiin kuten Itävallan oikeudessa tunnustettuja kirkkoja ja uskonnollisia yhteisöjä.

- 8 Toimivaltainen viranomainen hylkäsi kyseisen hakemuksen 3.9.2019 tekemällään päätöksellä PrivSchG:n 17 §:n 1 ja 2 momentin nojalla, joita se katsoi voitavan soveltaa ainoastaan Itävallan oikeudessa tunnustettuihin kirkkoihin ja uskonnollisiin yhteisöihin. Saksan adventistikirkko nosti tästä päätöksestä kanteen, jonka Bundesverwaltungsgericht (liittovaltion hallintotuomioistuin, Itävalta) hylkäsi 26.2.2020 antamallaan tuomiolla.
- 9 Kyseinen tuomioistuin katsoo, että unionin oikeudessa ei velvoiteta Itävallan tasavaltaa tunnustamaan toisessa jäsenvaltiossa aikaisemmin tunnustettua kirkkoa tai uskonnollista yhteisöä. Näin ollen se, että tällainen kirkko tai uskonnollinen yhteisö tunnustaa tunnustukselliseksi kouluksi Itävaltaan sijoittautuneen yksityisen oppilaitoksen, ei mahdollista sitä, että kyseinen kirkko tai yhteisö voisi vedota PrivSchG:n 17 §:ään saadakseen tälle oppilaitokselle sen henkilöstön palkan maksamiseksi tarkoitettuja avustuksia.
- 10 Saksan adventistikirkko teki tästä tuomiosta Revision-valituksen Verwaltungsgerichtshofiin (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta).
- 11 Kyseinen tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyyntönsä, että kirkot ja uskonnolliset yhteisöt, jotka on tunnustettu muun muassa AnerkennungsG:n ja BekGG:n perusteella, ovat julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä, joilla on erityisiä oikeuksia ja tehtäviä, kuten opetustehtäviä, joilla ne osallistuvat yhteiskunnalliseen toimintaan. Kyseinen tuomioistuin täsmentää, että PrivSchG:n 17 §:ssä varataan avustukset ainoastaan näiden kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen yksityisille oppilaitoksille, jotka ne tunnustavat tunnustukselliseksi kouluiksi.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä ensinnäkin, kuuluuko pääasiassa kyseessä oleva tilanne unionin oikeuden soveltamisalaan.
- 13 Se muistuttaa tässä yhteydessä yhtäältä, että SEUT 17 artiklan mukaan avustusten myöntäminen jäsenvaltion tunnustamien kirkkojen ja uskonnollisten yhdyskuntien yksityiskouluille kuuluu yksinomaan kyseisen jäsenvaltion ja mainittujen kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen välisiin suhteisiin, ja unionin on pysyttävä neutraalina näihin suhteisiin nähden. Unionin tuomioistuin on sen mukaan kuitenkin katsonut 22.1.2019 antamansa tuomion Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43) 30–33 kohdassa, että SEUT 17 artikla ei merkitse sitä, että kansallisella lainsäädännöllä käyttöön otettu erilainen kohtelu tällä alalla jäisi unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle.
- 14 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ja erityisesti 6.11.2018 annettu tuomio Scuola Elementare Maria Montessori v. komissio, komissio v. Scuola Elementare Maria Montessori ja komissio v. Ferracci (C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 105 kohta), pääasiassa kyseessä oleva yksityinen oppilaitos, joka rahoitetaan pääosin yksityisistä varoista, harjoittaa taloudellista toimintaa, joka koostuu palvelujen tarjoamisesta. Koska kyseistä laitosta kuitenkin hallinnoi Itävallassa rekisteröity yhdistys, kyseinen palvelujen tarjoaminen ei ole luonteeltaan rajat ylittävää, ellei oteta huomioon sitä, että kyseistä laitosta koskevan avustushakemuksen on tehnyt Saksaan sijoittautunut ja siellä tunnustettu kirkko.
- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tämän jälkeen, voiko saksalainen adventistikirkko vedota SEUT 56 artiklassa taattuun palvelujen tarjoamisen vapauteen saadakseen saman kohtelun kuin Itävallassa lailla tunnustettujen kirkkojen tai uskonnollisten yhteisöjen tunnustukselliset

yksityiskoulut, joiden opetustoiminta rahoitetaan olennaisin osin julkisista varoista ja joiden ei siten voida katsoa harjoittavan taloudellista toimintaa tämän tuomion edeltävässä kohdassa esiin tuodussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

- 16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii lopuksi, rajoitetaanko kansallisella säännöstöllä, jossa evätään Saksan adventistikirkolta – toisin kuin Itävallassa tunnustetuilta kirkkoilta ja uskonnollisilta yhteisöiltä – avustukset sen Itävallassa sijaitsevalle yksityiselle oppilaitokselle, SEUT 56 artiklassa taattua palvelujen tarjoamisen vapautta. Kyseinen tuomioistuin korostaa, että tällaisella kansallisella säännöstöllä, jolla pyritään täydentämään julkista koulujärjestelmää Itävallassa riittävän edustettuina olevien kirkkojen tai uskonnollisten yhteisöjen yksityiskouluilla, jotta vanhemmat voivat valita helpommin lastensa koulutuksen heidän uskonnollisen vakaumuksensa perusteella, on legitiimi tavoite. Se katsoo myös, että tämän lainsäädännön voidaan katsoa olevan omiaan takaamaan tämän tavoitteen saavuttamisen ylittämättä sitä, mikä on sitä varten tarpeen.
- 17 Näissä olosuhteissa Verwaltungsgerichtshof (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kuuluuko tilanne, jossa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tunnustettu ja sinne sijoittautunut uskonnollinen yhteisö hakee toisessa jäsenvaltiossa avustusta tunnustukselliseksi tunnustamalleen yksityiskoululle, jota kyseisen toisen jäsenvaltion oikeuden mukaisesti rekisteröity yhdistys ylläpitää tässä toisessa jäsenvaltiossa, unionin oikeuden ja erityisesti SEUT 56 artiklan soveltamisalaan, kun otetaan huomioon SEUT 17 artikla?

Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

2) Onko SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännökselle, jossa tunnustuksellisten yksityiskoulujen saaman avustuksen edellytykseksi asetetaan se, että hakija on tunnustettu kansallisen oikeuden mukaisesti kirkoksi tai uskonnolliseksi yhteisöksi?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko SEUT 17 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että siitä seuraa, että unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle jää tilanne, jossa kirkko, uskonnollinen yhdistys tai yhdyskunta, jolla on julkisoikeudellisen oikeushenkilön asema jäsenvaltiossa ja joka tunnustaa toisessa jäsenvaltiossa tunnustukselliseksi kouluksi yksityisen oppilaitoksen, jota se tällaisena tukee, hakee tälle oppilaitokselle avustusta, joka on varattu kyseisen toisen jäsenvaltion oikeuden nojalla tunnustetuille kirkkoille ja uskonnollisille yhdistyksille tai yhdyskunnille.
- 19 Tässä yhteydessä on muistutettava ensinnäkin, että vaikka SEUT 17 artiklassa ilmaistaankin unionin neutraliteetti suhteessa siihen, miten jäsenvaltiot järjestävät suhteensa kirkkoihin tai uskonnollisiin yhdistyksiin tai yhdyskuntiin (tuomio 17.4.2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, 58 kohta ja tuomio 13.1.2022, MIUR ja Ufficio Scolastico Regionale per la Campania, C-282/19, EU:C:2022:3, 50 kohta), kyseisen määräyksen nojalla ei voida yleisesti sulkea unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle kirkkojen tai uskonnollisten yhdistysten tai

- yhdyskuntien toimintaa, kun se muodostuu vastikkeellisesta palvelujen tarjoamisesta tietyillä markkinoilla (ks. vastaavasti tuomio 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, 43 ja 47 kohta).
- 20 Toiseksi pääosin yksityisin varoin rahoitettavan oppilaitoksen antamassa opetuksessa on kyse palveluista, koska näiden oppilaitosten tavoitteena on tarjota palveluja vastiketta vastaan (ks. vastaavasti tuomio 7.12.1993, Wirth, C-109/92, EU:C:1993:916, 17 kohta ja tuomio 6.11.2018, Scuola Elementare Maria Montessori v. komissio, komissio v. Scuola Elementare Maria Montessori ja komissio v. Ferracci, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 105 kohta).
- 21 Julkiseen koulutusjärjestelmään sisältyvän oppilaitoksen antama opetus, joka rahoitetaan kokonaan tai pääosin julkisin varoin, ei sitä vastoin ole taloudellista toimintaa. Ottamalla käyttöön tällaisen julkisen koulutusjärjestelmän ja ylläpitämällä sitä jäsenvaltio ei pyri harjoittamaan voittoa tuottavaa toimintaa, vaan se hoitaa väestöään kohtaan yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja koulutuksellisia tehtäviään (ks. vastaavasti tuomio 7.12.1993, Wirth, C-109/92, EU:C:1993:916, 15 kohta ja tuomio 11.9.2007, Schwarz ja Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, 39 kohta).
- 22 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että itävaltalainen oppilaitos, jonka Saksan adventistikirkko on tunnustanut tunnustukselliseksi kouluksi ja jota se sellaisena tukee, on yksityinen oppilaitos, jonka tarjoama opetus rahoitetaan pääosin yksityisin varoin, joten tämän oppilaitoksen on katsottava harjoittavan edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettua taloudellista toimintaa, jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamista tarkastuksista muuta ilmene.
- 23 Tästä on todettava, että toisin kuin Itävallan hallitus ja Euroopan komissio väittävät, sillä seikalla, että kun haettu avustus on myönnetty, kyseessä olevaa yksityistä oppilaitosta voidaan pitää julkisista varoista rahoitettuna laitoksena, joka ei enää siinä ominaisuudessaan harjoita tämän tuomion 20 ja 21 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettua taloudellista toimintaa, ei ole merkitystä sen määrittämiseksi, kuuluuko pääasiassa kyseessä oleva tilanne unionin oikeuden soveltamisalaan. Merkitystä on vain sillä, että yksityisen oppilaitoksen, jolle avustusta on haettu, voidaan katsoa harjoittavan taloudellista toimintaa ajankohtana, jona kyseinen hakemus on tehty (ks. analogisesti tuomio 11.9.2007, Schwarz ja Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, 44 kohta).
- 24 Lisäksi toisin kuin Itävallan hallitus väittää, pääasiassa kyseessä oleva tilanne eroaa tilanteesta, jonka kaikki osatekijät rajoittuvat yhden ainoan jäsenvaltion alueelle. Nyt käsiteltävässä asiassa Saksan adventistikirkko nimittäin hakee Itävallan viranomaisilta avustusta Itävallassa sijaitsevalle oppilaitokselle, jonka se tunnustaa ja jota se tukee tunnustuksellisenä kouluna. Tämä rajat ylittävä tekijä merkitsee myös, että lähtökohtaisesti on sovellettava vapaata liikkuvuutta koskevia unionin oikeussääntöjä (ks. vastaavasti tuomio 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, 47 kohta).
- 25 Edellä todetuista syistä ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 17 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen vaikutuksesta unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle ei suljeta tilannetta, jossa kirkko, uskonnollinen yhdistys tai yhdyskunta, jolla on julkisoikeudellisen oikeushenkilön asema jäsenvaltiossa ja joka tunnustaa toisessa jäsenvaltiossa tunnustukselliseksi kouluksi yksityisen oppilaitoksen, jota se tällaisena tukee, hakee kyseiselle laitokselle avustusta, joka on varattu kyseisen toisen jäsenvaltion oikeuden nojalla tunnustetuille kirkkoille, uskonnollisille yhdistyksille ja yhdyskunnille.

Toinen kysymys

- 26 Aluksi on muistutettava, että oppilaitos, jolle Saksan adventistikirkko hakee avustusta, sijaitsee Itävallassa ja sitä hallinnoi kyseiseen jäsenvaltioon rekisteröitynyt yhdistys, joka on pysyvästi ja jatkuvasti kyseisen jäsenvaltion alueella. Tällainen tilanne kuuluu näin ollen SEUT 49 artiklassa taatun sijoittautumisvapauden soveltamisalaan eikä SEUT 56 artiklassa taatun palvelujen tarjoamisen vapauden soveltamisalaan (ks. analogisesti tuomio 8.9.2010, Stoß ym., C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 ja C-410/07, EU:C:2010:504, 59 kohta).
- 27 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä toinen kysymys on ymmärrettävä siten, että sillä pyritään lähinnä selvittämään, onko SEUT 49 artiklaa, luettuna yhdessä SEUT 17 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan tunnustukselliseksi kouluiksi tunnustetuille yksityisille oppilaitoksille tarkoitettujen julkisten avustusten myöntämisen edellytykseksi se, että tällaiselle oppilaitokselle avustusta hakenut kirkko tai uskonnollinen yhteisö on tunnustettu kyseessä olevan jäsenvaltion oikeuden mukaisesti, myös silloin, kun kyseinen kirkko tai uskonnollinen yhteisö on tunnustettu sen alkuperäjäsenvaltion oikeuden mukaisesti.
- 28 SEUT 49 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että EUT-sopimuksen kolmannen osan IV osaston 2 luvussa olevien määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltion kansalaisen vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle. Tämä määräys on siten esteenä kaikille kansallisille toimenpiteille, joilla estetään sijoittamisvapauden käyttäminen, haitataan sitä tai tehdään siitä vähemmän houkuttelevaa (ks. vastaavasti tuomio 5.10.2004, CaixaBank France, C-442/02, EU:C:2004:586, 11 kohta ja tuomio 7.9.2022, Cilevičs ym., C-391/20, EU:C:2022:638, 61 kohta).
- 29 Tällä alalla sovellettavalla kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevalla periaatteella ei kielletä ainoastaan avointa syrjintää vaan myös kaikki peiteltyyn syrjinnän muodot, jotka muiden erotteluperusteiden soveltamisen perusteella johtavat tosiasiallisesti samaan lopputulokseen. Ei siis ole poissuljettua, että jäsenvaltion kansalaisen lähtöpaikan tai kotipaikan kaltaiset perusteet voivat olosuhteiden mukaan vastata käytännön vaikutuksiltaan EUT-sopimuksessa kiellettyä kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää (ks. vastaavasti tuomio 12.2.1974, Sotgiu, 152/73, EU:C:1974:13, 11 kohta ja tuomio 20.1.2011, komissio v. Kreikka, C-155/09, EU:C:2011:22, 45 kohta).
- 30 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että PrivSchG:n 17 §:ssä tarkoitettu avustushakemus on tarkoitettu ainoastaan Itävallan lainsäädännössä tunnustetuille kirkkoille tai uskonnollisille yhteisöille eli niille, jotka täyttävät AnerkennungsG:n 1 §:ssä ja BekGG:n 11 §:ssä säädetyt edellytykset.
- 31 Siltä osin kuin nämä edellytykset vaativat yleisesti Itävallassa kirkkoilta tai uskonnollisilta yhteisöiltä kestoaltaan vaihtelevaa läsnäoloa sekä jäsenmäärää, joka on vähintään kaksi promillea Itävallan väestöstä, Itävallan sijoittautuneiden kirkkojen tai uskonnollisten yhteisöjen on helpompi täyttää ne. Mainitut edellytykset ovat siten omiaan asettamaan huonompaan asemaan muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneet kirkot ja uskonnolliset yhteisöt, jotka tunnustavat tunnustukselliseksi kouluiksi Itävallassa sijaitsevat yksityiset oppilaitokset ja tukevat niitä. Nämä kirkot ja uskonnolliset yhteisöt eivät voi saada avustusta kyseisille oppilaitoksille niiden opetusohjelmien toteuttamiseksi välttämättömän opetushenkilöstön palkan maksamiseksi.

- 32 Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamista tarkistuksista muuta johdu, on näin ollen katsottava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö merkitsee sijoittautumisvapauden rajoitusta.
- 33 Sijoittautumisvapauden rajoitus voidaan kuitenkin hyväksyä edellyttäen, että ensinnäkin se voidaan oikeuttaa SEUT 52 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti mainitulla tavoitteella tai yleistä etua koskevalla pakottavalla syyllä ja toiseksi se on suhteellisuusperiaatteen mukainen, mikä edellyttää, että sillä on voitava taata johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla tavoitellun päämäärän saavuttaminen eikä sillä ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 7.9.2022, Cilevičs ym., C-391/20, EU:C:2022:638, 65 kohta).
- 34 Siltä osin kuin kyse on ensinnäkin siitä, onko kyseessä oleva rajoitus oikeutettu, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esiin tuomissa PrivSchG:n perusteluissa todetaan, että tunnustukselliset yksityiskoulut täydentävät monitunnustuksellista julkista koulujärjestelmää, koska ne mahdollistavat sen, että vanhemmat voivat valita helpommin lastensa koulutuksen uskonnollisen vakaumuksensa perusteella.
- 35 BekGG:n muutoksen perusteluista ilmenee lisäksi niiden kriteerien osalta, jotka ohjaavat kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen tunnustamista AnerkennungsG:n nojalla, että Itävallan laissa tunnustetuille kirkkoille ja uskonnollisille yhteisöille myönnetään aineellista julkista tukea erityisesti terveyden ja koulutuksen aloilla siltä osin kuin ne edistävät ihmisten hyvinvointia. Itävallan oikeudessa tunnustetun kirkon tai uskonnollisen yhteisön aseman saamiseen liittyy velvoitteita, joihin kuuluu uskonnollisen opetuksen järjestäminen.
- 36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo Itävallan hallituksen tavoin, että koska kyseisessä lainsäädännössä täydennetään monitunnustuksellista julkista koulujärjestelmää tunnustuksellisilla yksityiskouluilla, vanhemmat voivat sen perusteella valita lastensa koulutuksen uskonnollisen vakaumuksensa mukaisesti, ja sillä on siis legitiimi tavoite. Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa, tällainen tavoite, joka on korkeatasoisen koulutuksen varmistamista koskevan tavoitteen mukainen, jota unionin tuomioistuin luonnehti ”yleistä etua koskevaksi pakottavaksi syyksi” (tuomio 13.11.2003, Neri, C-153/02, EU:C:2003:614, 46 kohta ja tuomio 14.9.2006, Centro di Musicologia Walter Stauffer, C-386/04, EU:C:2006:568, 45 kohta), voi oikeuttaa sijoittautumisvapauden rajoituksen.
- 37 Kuten tämän tuomion 33 kohdasta ilmenee, tässä tilanteessa on toiseksi tutkittava, onko yhtäältä niin, että pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöstöllä voidaan taata johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla sillä tavoitellun päämäärän saavuttaminen, ja toisaalta niin, ettei sillä ylitetä sitä, mikä on tarpeen sen saavuttamiseksi.
- 38 Tässä yhteydessä kansallisen tuomioistuimen, jonka yksinomaiseen toimivaltaan pääasian tosiseikkojen arviointi ja asiassa sovellettavan kansallisen säännösten tulkinta kuuluu, on viime kädessä päätettävä, täyttääkö tämä säännöstö nämä vaatimukset, ja jos täyttää, missä määrin. Unionin tuomioistuin, jolta kansallinen tuomioistuin on pyytänyt asian ratkaisemisen kannalta hyödyllistä vastausta, voi kuitenkin antaa sille ohjeita pääasian asiakirjojen ja hallussaan olevien kirjallisten huomautusten perusteella (tuomio 7.9.2022, Cilevičs ym., C-391/20, EU:C:2022:638, 72 ja 73 kohta).

- 39 Siltä osin kuin nyt käsiteltävässä asiassa on kyse siitä, voidaanko kyseessä olevalla kansallisella säännöstöllä saavuttaa johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla kyseessä oleva legitiimi päämäärä, BekGG:n muutoksen perusteluista ilmenee, että kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen tunnustaminen AnerkennungsG:n nojalla edellyttää niiltä tiettyä kokoa, jotta niiden toiminta ei rajoitu niiden jäseniin. Oletuksena on, että kun kyseisessä säännöstössä säädetty kirkon tai uskonnollisen yhteisön jäsenten vähimmäismäärä saavutetaan, sen toiminnalla erityisesti opetuksen alalla on myönteisiä vaikutuksia muuallakin kuin vain jäsenyhteisön tasolla. Lisäksi sillä, että julkisia avustuksia myönnetään ainoastaan Itävallan oikeuden mukaisesti tunnustetuille kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen tunnustuksellisille kouluille, pyritään takaamaan se, että nämä koulut on tarkoitettu merkittävälle väestön osalle, joka voi valita tämän julkisten oppilaitosten opetustarjontaa täydentävän opetustarjonnan.
- 40 Näin ollen pääasiassa kyseessä oleva säännöstö ei ole soveltumaton siihen, että vanhemmat voivat valita lastensa koulutuksen uskonnollisen vakaumuksensa perusteella laadukkaana monitunnustuksellisen opetuksen puitteissa, mikä on – kuten tämän tuomion 36 kohdassa on todettu – unionin oikeuden kannalta legitiimiä.
- 41 Siitä, ylitetäänkö kyseisellä säännöstöllä se, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi, on muistutettava, että SEUT 17 artiklan 1 kohdassa Euroopan unioni veloitetaan kunnioittamaan kirkkojen ja uskonnollisten yhdistysten tai yhdyskuntien asemaa jäsenvaltioissa ja olemaan puuttumatta siihen, sillä SEUT 17 artiklassa ilmaistaan unionin neutraliteetti suhteessa siihen, miten jäsenvaltiot järjestävät suhteensa niihin (tuomio 17.4.2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, 58 kohta ja tuomio 13.1.2022, MIUR ja Ufficio Scolastico Regionale per la Campania, C-282/19, EU:C:2022:3, 50 kohta). Näin ollen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa tilanteissa SEUT 49 artiklaa, luettuna yhdessä SEUT 17 artiklan 1 kohdan kanssa, ei voida tulkita siten, että siinä veloitetaan jäsenvaltio tunnustamaan se asema, joka mainituilla kirkoilla ja uskonnollisilla yhdistyksillä tai yhdyskunnilla on muiden jäsenvaltioiden oikeuden nojalla.
- 42 Itävallan oikeudessa tunnustetun kirkon tai uskonnollisen yhteisön aseman saamiseksi BekGG:n 11 §:ssä säädetään kolmesta vaihtoehdoisesta edellytyksestä. Ensinnäkin kirkko tai uskonnollinen yhteisö, joka on ollut olemassa Itävallan alueella vähintään 20 vuotta, voi saada tämän aseman. Toiseksi kyseisen aseman voi ilman aikaisempaa olemassaoloa Itävallan alueella saada kirkko tai uskonnollinen yhteisö, joka kuuluu organisatorisesti ja opillisesti vähintään 200 vuoden ajan olemassa olleeseen kansainvälisesti toimivaan uskonnolliseen yhteisöön. Kolmanneksi jos tällainen yhteisö on toiminut kansainvälisesti vähintään 100 vuotta, sen on pitänyt toimia Itävallassa vähintään 10 vuoden ajan järjestäytyneessä muodossa, jotta siihen organisatorisesti ja opillisesti kuuluva kirkko tai uskonnollinen yhteisö voisi saada kyseisen aseman.
- 43 Tällaiset vaihtoehdot, joilla pyritään kattamaan tilanteet, joissa kirkon tai uskonnollisen yhteisön tunnustaminen voi myötävaikuttaa kansallisen koulutusjärjestelmän monitunnustukselliseen luonteeseen, eivät näytä ylittävän sitä, mikä on tarpeen tämän tuomion 36 kohdassa yksilöidyn sitä koskevan tavoitteen saavuttamiseksi, että vanhemmat voivat valita lastensa koulutuksen uskonnollisen vakaumuksensa perusteella.
- 44 Lisäksi edellytyksestä, joka koskee kirkon tai uskonnollisen yhteisön, joka haluaa tulla tunnustetuksi Itävallan oikeuden mukaisesti, edustavuutta suhteessa maan väestöön, BekGG:n 11 §:n 1 momentin d kohdan toisessa virkkeessä säädetään, että jos ei voida saada näyttöä jäsenmäärästä, joka on vähintään 0,2 prosenttia viimeisimmässä väestönlaskennassa määritetystä Itävallan väestöstä, tämä voidaan osoittaa jollakin muulla asianmukaisella tavalla. Koska

tällaisessa säännöksessä ei säädetä vain yhdestä näyttötavasta, se osoittaa myös Itävallan lainsäätäjän tahdon olla ylittämättä sitä, mikä on tarpeen kansallisella lainsäädännöllä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi.

- 45 Edellä todettujen seikkojen perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 49 artiklaa, luettuna yhdessä SEUT 17 artiklan 1 kohdan kanssa, on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan tunnustukselliseksi kouluiksi tunnustetuille yksityisille oppilaitoksille tarkoitettujen valtionavustusten myöntämisen edellytykseksi se, että tällaiselle oppilaitokselle avustusta hakenut kirkko tai uskonnollinen yhteisö on tunnustettu kyseessä olevan jäsenvaltion oikeuden mukaisesti, myös silloin, kun kyseinen kirkko tai uskonnollinen yhteisö on tunnustettu sen alkuperäjäsenvaltion oikeuden mukaisesti.

Oikeudenkäyntikulut

- 46 Pääasian asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **SEUT 17 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen vaikutuksesta unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle ei suljeta tilannetta, jossa kirkko, uskonnollinen yhdistys tai yhdyskunta, jolla on julkisoikeudellisen oikeushenkilön asema jäsenvaltiossa ja joka tunnustaa toisessa jäsenvaltiossa tunnustukselliseksi kouluksi yksityisen oppilaitoksen, jota se tällaisena tukee, hakee kyseiselle laitokselle avustusta, joka on varattu kyseisen toisen jäsenvaltion oikeuden nojalla tunnustetuille kirkoille, uskonnollisille yhdistyksille ja yhdyskunnille.**
- 2) **SEUT 49 artiklaa, luettuna yhdessä SEUT 17 artiklan 1 kohdan kanssa, on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan tunnustukselliseksi kouluiksi tunnustetuille yksityisille oppilaitoksille tarkoitettujen valtionavustusten myöntämisen edellytykseksi se, että tällaiselle oppilaitokselle avustusta hakenut kirkko tai uskonnollinen yhteisö on tunnustettu kyseessä olevan jäsenvaltion oikeuden mukaisesti, myös silloin, kun kyseinen kirkko tai uskonnollinen yhteisö on tunnustettu sen alkuperäjäsenvaltion oikeuden mukaisesti.**

Allekirjoitukset